

Beskæftigelse og arbejdsløshed

Udviklingen på arbejdsmarkedet siden 1972

Af Hans E. Zeuthen

Det er nu to årtier siden, der var fuld beskæftigelse i Danmark, og arbejdsløsheden er i dag den højeste, vi har haft i efterkrigsperioden. Det er derfor fundet rimeligt at indlede dette års tiårsoversigt med et afsnit, der belyser centrale træk af beskæftigelsesudviklingen gennem de seneste 20 år.

For at sætte udviklingen i perspektiv afsluttes afsnittet med et kort rids over den tilsvarende udvikling i en række andre lande.

Ved præsentationen af tallene er der tilstræbt den størst mulige sammenlignelighed. Der skal i denne forbindelse henvises til de afsluttende bemærkninger om de anvendte data.

Befolkningen

Det fremgår af tabel 1, at befolkningstilvæksten i 10-året fra 1972 til 1982 var væsentlig større end i det følgende 10-år. Det ses også af tabellen at væksten i antallet af personer i de aldersgrupper, der er af størst betydning for arbejdsstyrken, i det sidste 10-år har været langt kraftigere end stigningen for den samlede befolkning. Også for hele perioden 1972 til 1992 har væksten i de 25-59-årige været væsentlig højere end væksten i den samlede befolkning.

Tabel 1.

Befolkningsudviklingen

	Gnsntl. årlig ændring i 1000 personer (fra primo året)							1972-92	Samlet befolkning primo 1992
	1972-77	77-82	82-84	84-86	86-88	88-90	90-92		
Hele befolkningen	20,8	7,9	- 3,5	2,1	6,5	3,1	13,4	9,3	5 162 100
Mænd	8,5	2,2	- 2,9	1,3	3,7	1,3	6,9	3,7	2 544 500
Kvinder	12,3	5,7	- 0,6	0,8	2,8	1,8	6,4	5,6	2 617 700
0-24 år	- 7,8	- 14,5	- 21,8	- 18,1	- 15,8	- 21,5	- 18,0	- 15,1	1 613 300
Mænd	- 4,4	- 7,7	- 11,3	- 8,8	- 7,6	- 11,3	- 9,5	- 7,9	825 600
Kvinder	- 3,4	- 6,8	- 10,5	- 9,3	- 8,2	- 10,2	- 8,6	- 7,2	787 600
25-59 år	15,4	11,6	10,9	14,8	19,6	24,2	32,3	16,9	2 503 400
Mænd	8,4	6,6	6,3	8,8	10,8	12,8	16,9	9,3	1 271 100
Kvinder	7,0	5,0	4,6	6,0	8,7	11,3	15,3	7,6	1 232 300
60 år og derover	13,3	10,8	7,4	5,4	2,7	0,4	- 0,9	7,5	1 045 400
Mænd	4,6	3,3	2,0	1,3	0,5	- 0,3	- 0,6	2,3	447 700
Kvinder	8,7	7,4	5,3	4,0	2,3	0,6	- 0,4	5,2	597 700

**Færre unge
flere ældre**

Fra 1972 til 1992 steg det samlede befolkningstal med små 190.000, mens der blev næsten 340.000 flere mellem 25 og 59 år. Antallet af børn og unge faldt med over 300.000 og antallet af personer på 60 år og derover øgedes med ca. 150.000. Ældre samt børn og unge taget under et udgør med andre ord en mindre andel af befolkningen end for 20 år siden jf. figur 1.

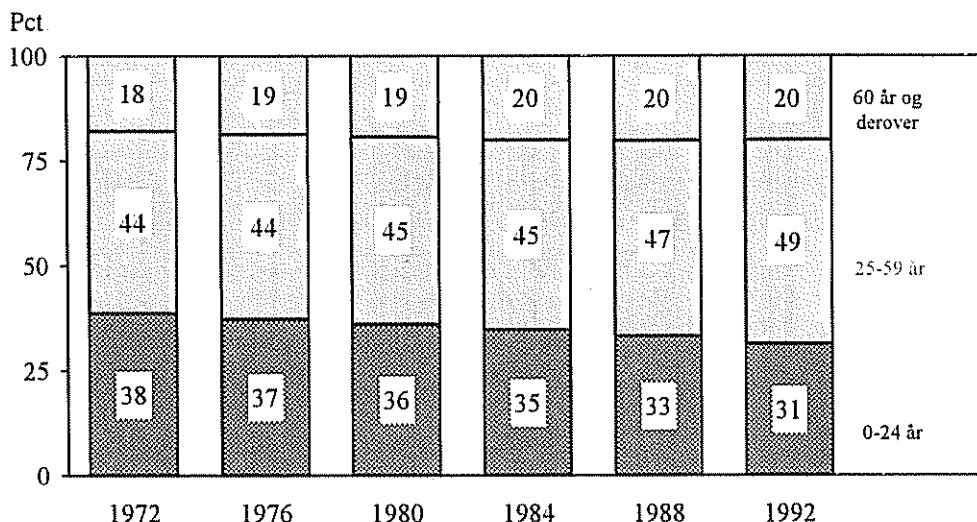
**- men endnu flere
25-59 årige**

Hvis man betragter de 25-59 årige som forsørgerne og de øvrige som dem der skal forsørges, er der med andre ord kommet 340.000 flere »forsørgere« og 300.000 minus 150.000 eller 150.000 færre at forsørge. Er en ældre person gennemsnitlig dyrere for samfundet end personer under 25 år, er det dog ikke sikkert, at den samfundsmæssige »forsørgelsesbyrde« er blevet relativ mindre. Der er jo i dag flere ældre blandt de der skal forsørges, end der var for 20 år siden.

Beskæftigelse og arbejdsløshed

Figur 1.

Befolkningens aldersfordeling

Arbejdsstyrken

Antallet af beskæftigede – hvad enten det er lønmodtagere, selvstændige eller medhjælpende ægtefæller – plus antallet af arbejdsløse betegnes som arbejdsstyrken. Som det fremgår af tabel 2, er arbejdsstyrken vokset godt dobbelt så stærkt som befolkningen som helhed og også lidt kraftigere end antallet af 25-59-årige.

Tabel 2.

Væksten i arbejdsstyrken (alle aldersgrupper)

	Gnsntl. årlig ændring i 1000 personer (fra primo året)							Samlet arbejdsstyrke primo 1992	
	1972-77	77-82	82-84	84-86	86-88	88-90	90-92	1972-92	primo 1992
I alt	25,8	21,9	22,8	37,4	28,0	-10,4	1,2	19,8	2 910 100
Mænd	3,5	-2,4	5,7	12,8	9,8	-9,6	-1,8	2,0	1 560 000
Kvinder	22,2	24,3	17,1	24,5	18,3	-0,8	2,9	17,8	1 350 100

360.000 flere kvinder på arbejdsmarkedet

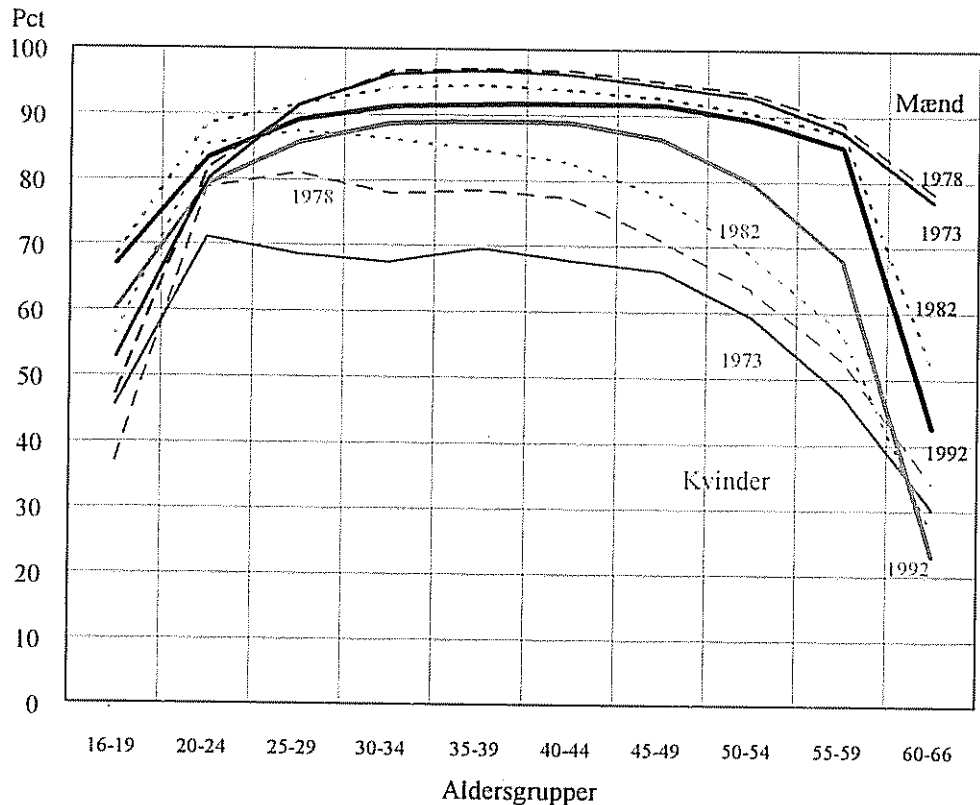
Udviklingen er ret forskellig for mænd og kvinder, idet antallet af mænd fra 1972 til 1992 kun er steget lidt, mens der har været en markant stigning i antallet af kvinder på arbejdsmarkedet. Af den samlede stigning i arbejdsstyrken fra 1972 til 1992 på næsten 400.000 udgør kvinderne henimod 360.000. Forklaringen på dette er, at erhvervsfrekvensen (antallet af personer i arbejdsstyrken pr. 100 personer i en given aldersgruppe) for voksne kvinder under 60 år er steget betydeligt, mens erhvervsfrekvensen for mænd i den samme aldersgruppe har været vigende. I dag deltager yngre og midaldrende kvinder næsten lige så meget i erhvervslivet som mænd. Dette fremgår af figur 2, der også illustrerer det kraftige fald, der har været i erhvervsfrekvensen for personer over 60 år, et fald der naturligvis var særlig kraftigt i forbindelse med indførelsen af efterlønnen i 1979.

Der har i de sidste 20 år været en stigning i den andel af en ungdomsårgang, der har gennemgået en længerevarende uddannelse. Deltagelse i uddannelse (uden løn) medfører ikke i sig selv, at en person medregnes til arbejdsstyrken. Man skulle derfor forvente, at erhvervsfrekvensen for unge var faldende. Når det ikke synes at være tilfældet, hænger det formentlig sammen med, at et betydeligt antal af de uddannelsessøgende har deltidsarbejde. (Aldersafgrænsningen er dog ikke helt den samme i 1970-erne som i 1980-erne idet der i 1980-erne ses bort fra de 15-årige. Også en del af faldet i erhvervsfrekvensen for de ældste hænger sammen med en lidt anden aldersafgrænsning).

Beskæftigelse og arbejdsløshed

Figur 2.

Erhvervsfrekvenser

Beskæftigelsen

Arbejdsstyrken omfatter som nævnt ovenfor såvel de beskæftigede som de arbejdsløse. I tabel 3 er vist, hvorledes udviklingen har været såvel for den samlede beskæftigelse som for nogle hovederhvervsgrupper for perioden 1972-1992.

Tabel 3.

Udviklingen i beskæftigelsen

	Gnsntl. årlig ændring i 1000 personer (fra primo året)							1972-92	Samlet beskæftigelse primo 1992
	1972-77	77-82	82-84	84-86	86-88	88-90	90-92		
I alt	4,2	2,0	9,7	67,1	33,4	- 33,8	- 24,1	6,8	2 625 600
Landbrug mv.	- 4,6	- 6,5	- 2,0	- 4,2	- 6,3	- 7,3	- 4,8	- 5,3	141 600
Fremstillingsvirksomhed	- 9,0	- 5,7	0,6	23,4	0,4	- 4,5	- 8,0	- 2,5	491 900
Øvrige private erhverv	- 7,6	- 14,3	6,4	43,5	30,8	- 19,9	- 8,7	- 0,2	1 194 300
Den offentlige sektor	25,4	28,5	4,7	4,4	8,5	- 2,1	- 2,6	14,8	797 800

Store udsving i beskæftigelsen

Som det ses, er udviklingen ret forskellig fra erhverv til erhverv og fra periode til periode. Beskæftigelsen i landbrug mv. falder gennem alle 20 år. Også for fremstillingsvirksomhed er der gennemgående tale om et fald, men under opsvinget i midten af 1980-erne blev der dog skabt en hel del job inden for denne sektor. Beskæftigelsen i de øvrige private erhverv var ved periodens slutning nogenlunde af samme omfang som ved periodens begyndelse, men der er meget betydelige udsving i denne gruppe, der omfatter såvel bygge- og anlæg som handel og private serviceerhverv (herunder finanssektoren). Udviklingen i bygge- og anlægsvirksomheden er naturligvis af stor betydning for disse udsving, men den stærke vækst i de private serviceerhverv i midten af 1980-erne medvirkede også til, at der blev skabt mange job i disse år.

Beskæftigelse og arbejdsløshed

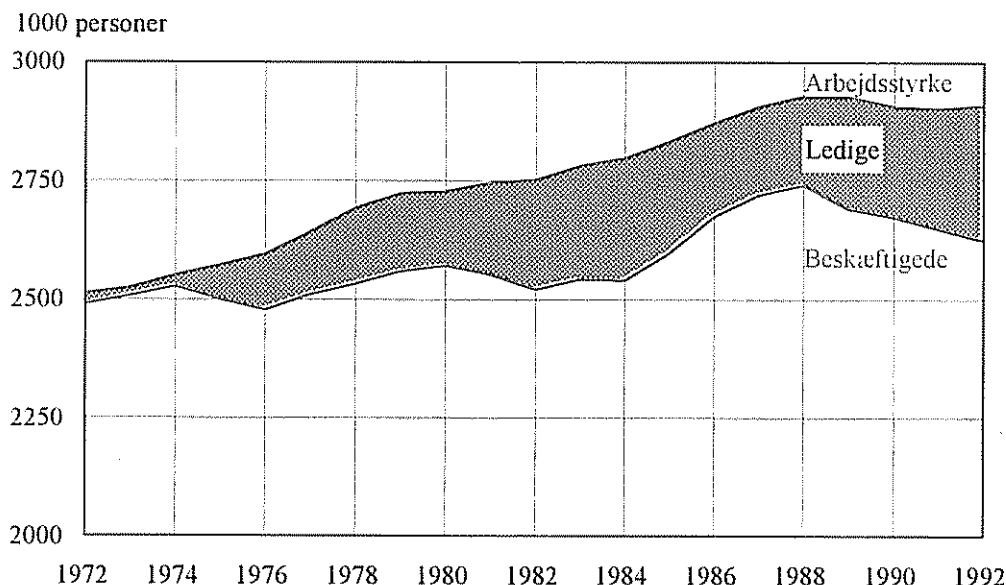
Den offentlige sektors beskæftigelse voksede stærkt frem til 1982. Trods nedskæringer af forskellig art steg beskæftigelsen i den offentlige sektor fortsat lidt frem til 1988. Derefter var der tale om et vist om end moderat fald frem til 1992 for perioden set under et.

Alt i alt er der imidlertid i løbet af de 20 år skabt mange job i den offentlige sektor, i alt omkring 300.000. Da den offentlige sektor beskæftiger relativt mange kvinder, har denne drejning hen mod flere ansatte i den offentlige sektor afbødet de beskæftigelsesmæssige konsekvenser af, at næsten hele væksten i arbejdsstyrken har bestået af kvinder.

Ledigheden

Figur 3.

Udviklingen i arbejdsstyrke, arbejdsløshed og beskæftigelse

**260.000
flere ledige**

I 1972 var næsten hele arbejdsstyrken beskæftiget. Arbejdsløsheden var på omkring 1 pct. af den samlede arbejdsstyrke; der var fuld beskæftigelse. Men som det fremgår af figur 3 og tabel 4, har udviklingen i beskæftigelsen siden 1972 som helhed været langt svagere end væksten i arbejdsstyrken. Arbejdsløsheden har med andre ord haft en stigende tendens gennem hele 20-årsperioden – dog med et vist fald i midten af 1980-erne. Arbejdsstyrken er fra 1972-1992 som tidligere nævnt steget med i alt næsten 400.000, mens beskæftigelsen kun er steget med små 140.000. Arbejdsløsheden i 1992 var næsten 260.000 højere end i 1972.

Tabel 4.

Stigning i arbejdsstyrke, arbejdsløshed og beskæftigelse

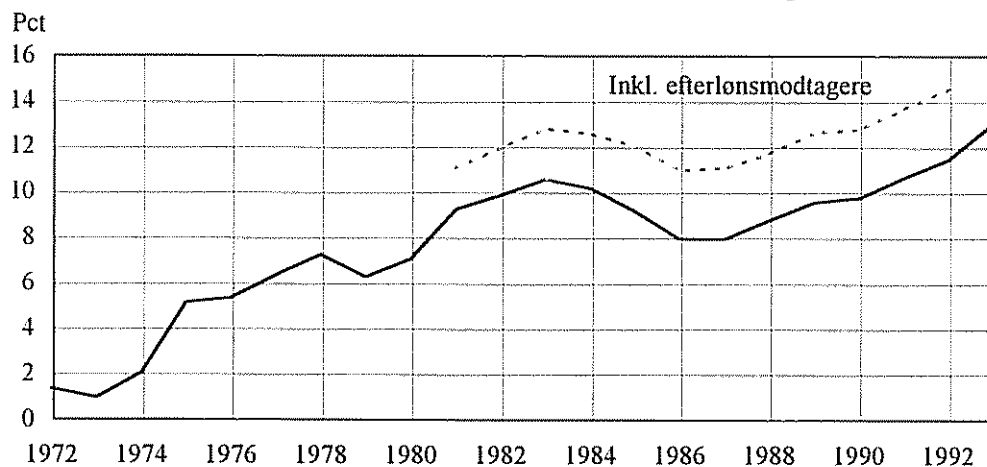
	Gnsntl. årlig ændring i 1000 personer (fra primo året)							1972-92	Samlet antal primo 1992
	1972-77	77-82	82-84	84-86	86-88	88-90	90-92		
Arbejdsstyrke	25,8	21,9	22,8	37,4	28,0	- 10,4	1,2	19,8	2 910 100
Ledige	21,6	19,9	13,1	- 29,7	- 5,4	23,4	25,3	13,0	284 500
Beskæftigede	4,2	2,0	9,7	67,1	33,4	- 33,8	- 24,1	6,8	2 625 600

Beskæftigelse og arbejdsløshed

I figur 4 er vist udviklingen i arbejdsløshedsprocenten siden 1972; også stigningen igennem 1992 samt begyndelsen af 1993 er indtegnet. Figuren illustrerer desuden, hvordan arbejdsløsheden ville udvikle sig, hvis personer på efterløn medregnes til de arbejdsløse i stedet for at blive betragtet som værende trukket ud af arbejdsstyrken.

Figur 4.

Gennemsnitlige arbejdsløshedsprocenter 1972-1992 og I. kvrt. 1993

Hvem rammes af ledighed

Ledigheden højst i København i 1992

I tabel 5 er den regionale udvikling i ledigheden illustreret. Ledighedsprocenterne for 1970-erne er som det fremgår af tabellen opgjort som pct. af antallet af arbejdsløshedsforsikrede. Da der især i begyndelsen af 1970-erne var mange ikke-forsikrede med lav ledighedsrisiko, er ledighedsprocenterne for denne periode en del større, end de ville have været, hvis de havde været opgjort som pct. af arbejdsstyrken. Trods den manglende sammenlignelighed viser tabellen dog, at stigningen i ledigheden har været størst i Københavnsområdet samt Århus og Fyns Amter. Ledigheden i Københavns Kommune er i 1992 højere end i de andre områder.

Tabel 5.

Den regionale udvikling i ledigheden (årlige gennemsnit)

	Ledige i procent af forsikrede		Ledige i procent af arbejdsstyrken							Samlet antal ledige 1992
	1972	1977	1982	1984	1986	1988	1990	1992		
I alt	3,6	11,4	9,8	10,1	7,9	8,7	9,7	11,4	318 300	
Hovedstadsregionen			7,4	8,4	6,7	7,2	8,5	10,7	102 200	
Københavns Kommune			10,9	12,7	10,7	11,3	12,8	15,5	37 200	
Frederiksberg Kommune	3,0	9,9	8,3	9,3	8,2	8,8	10,1	12,7	5 900	
Københavns Amt			5,8	6,6	5,2	5,7	6,9	9,1	30 800	
Frederiksborg Amt	2,1	10,3	6,4	7,2	5,2	5,5	6,6	8,4	16 600	
Roskilde Amt	2,4	10,9	6,3	6,4	4,9	5,6	7,0	8,8	11 600	
Vestsjællands Amt	4,4	13,7	11,3	11,6	8,9	10,0	10,9	12,0	18 300	
Storstrøms Amt	4,3	13,0	10,7	12,5	9,8	10,8	11,5	12,7	16 900	
Bornholms Amt	5,1	9,8	8,5	9,6	7,9	9,1	10,0	11,6	2 700	
Fyns Amt	3,4	13,6	11,6	11,8	9,8	10,7	11,1	12,8	31 100	
Sønderjyllands Amt	3,0	8,8	10,6	10,3	8,4	8,8	9,6	10,6	14 100	
Ribe Amt	4,1	11,3	10,1	10,7	7,8	8,8	9,0	10,0	11 900	
Vejle Amt	3,1	12,2	11,0	10,1	7,3	8,0	9,2	10,8	19 500	
Ringkøbing Amt	3,5	9,2	9,4	8,0	5,5	6,7	7,7	8,4	12 400	
Århus Amt	3,3	11,8	10,7	10,9	8,6	9,5	10,5	12,0	39 800	
Viborg Amt	5,1	11,8	10,5	9,6	6,7	7,7	8,6	9,5	11 500	
Nordjyllands Amt	6,4	16,4	13,1	13,3	10,2	11,1	12,9	14,5	37 600	

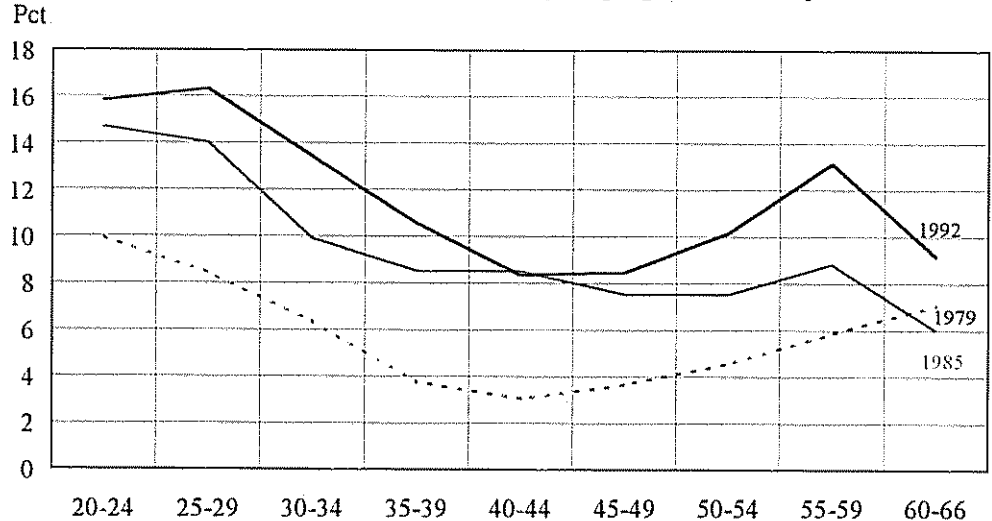
Beskæftigelse og arbejdsløshed

Ledigheden fortsat højt for unge

Den aldersmæssige fordeling af ledigheden fremgår af figur 5. Ungdomsarbejdsløsheden er trods den særlige indsats på dette område fortsat højere end gennemsnittet, mens efterlønsordningen har indebåret, at ledigheden efter de 60 år nu falder betydeligt. (Sammenhængen mellem alder og ledighed for såvel mænd som kvinder fremgår i øvrigt af tabellen side 50).

Figur 5.

Aldersbetingede ledighedsprocenter (årlige gennemsnit)

796.000 ramt af ledighed

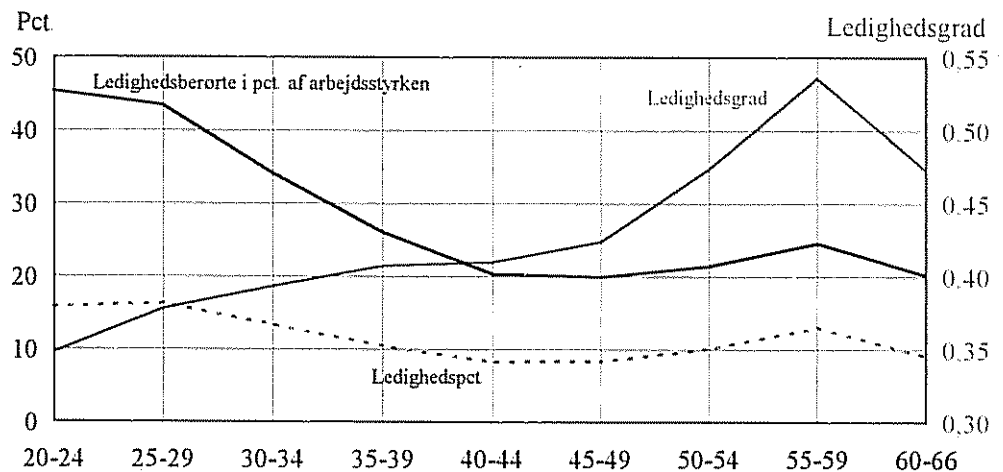
I 1992 var 796.000 arbejdsløse i kortere eller længere tid. Omregnet til helårsbasis, var antallet af ledige langt mindre end antallet af ledighedsberørte nemlig 318.000, og det er på helårsbasis ledighedsprocenten udregnes.

Unge får lettere et nyt job

Af figur 6 fremgår det, at den andel, der overhovedet rammes af ledighed i løbet af et år, er særdeles høj – 46 pct. – for de unge, mens antallet er langt mindre for de midaldrene. Derimod er ledighedsgraden, det vil sige den andel af året en ledighedsberørt er ledig, voksende med alderen. Unge mennesker rammes med andre ord tit af arbejdsløshed, men har også gennemgående lettere ved at få et nyt job.

Figur 6.

Ledighedsforhold 1992 fordelt på aldersklasser

Mindre uddannelse større ledighed

Tabel 6 belyser sammenhængen mellem ledighed og uddannelse for såvel mænd som kvinder. For næsten alle uddannelseskategorier gælder det, at ledighedsprocenten for kvinder er højere end for mænd. Uanset køn er ledigheden tydeligt størst for de grupper, der er dårligst uddannede. Dog synes især kvinder med lang videregående uddannelse ikke at have helt så gode jobmuligheder som personer med mellemlang videregående uddannelse. (Alderssammensætningen spiller dog også en vis rolle i denne sammenhæng).

Beskæftigelse og arbejdsløshed

Tabel 6.

Ledigheden for de 16-66 årige fordelt efter højeste fuldførte erhvervsuddannelse

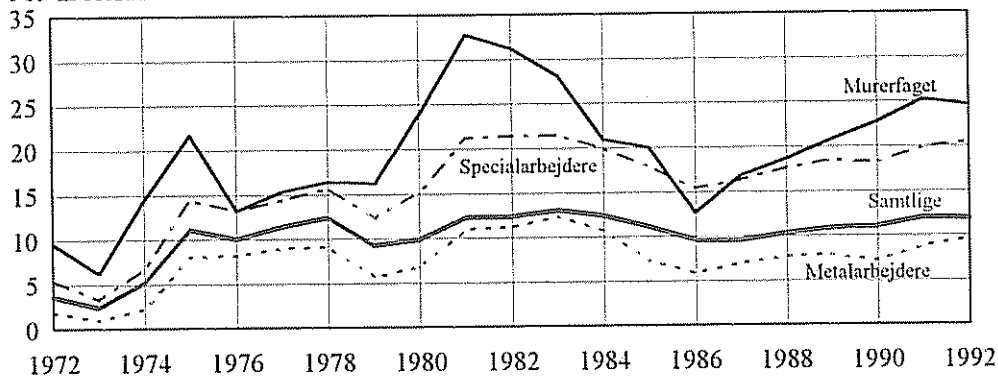
	1984			1992		
	Arbejdsstyrken	Gnsntl. antal ledige 1000 personer	Ledige i pct af arbejdsstyrken	Arbejdsstyrken	Gnsntl. antal ledige 1000 personer	Ledige i pct af arbejdsstyrken
Mænd i alt 16-66 år	1 465,4	121,3	8,3	1 487,7	135,7	9,1
Ingen afsluttet erhvervsuddannelse	658,5	68,2	10,4	538,9	62,9	11,7
Erhvervsgymnasial basisuddannelse	62,0	4,8	7,8	91,3	9,8	10,7
Erhvervsgymnasial afsluttet udd.	537,7	40,0	7,4	603,0	50,4	8,4
Kort videregående uddannelse	59,2	2,7	4,5	67,8	3,7	5,5
Mellemlang videregående uddannelse	76,9	2,3	3,1	97,4	4,4	4,5
Lang videregående uddannelse	71,1	3,4	4,7	89,4	4,6	5,1
Kvinder i alt 16-66 år	1 230,0	134,7	11,0	1 314,6	153,2	11,7
Ingen afsluttet erhvervsuddannelse	634,1	83,3	13,1	539,0	75,8	14,1
Erhvervsgymnasial basisuddannelse	76,1	11,3	14,8	100,1	15,5	15,5
Erhvervsgymnasial afsluttet udd.	332,9	29,3	8,8	430,9	47,4	11,0
Kort videregående uddannelse	101,6	5,4	5,3	86,3	6,1	7,1
Mellemlang videregående uddannelse	61,2	3,1	5,0	119,3	5,2	4,3
Lang videregående uddannelse	24,1	2,3	9,7	39,0	3,2	8,2

Figur 7 viser udviklingen i arbejdsløsheden for udvalgte arbejdsløshedskasser. Ved fortolkningen af tallene må der tages hensyn til, at procenten kun vedrører de forsikrede. På akademikerområdet er der fortsat et betydeligt antal ikke-forsikrede uden væsentlig ledighed. Faldet i ledigheden i 1979 har sammenhæng både med indførelsen af efterløn og et skift i opgørelsesmetoderne.

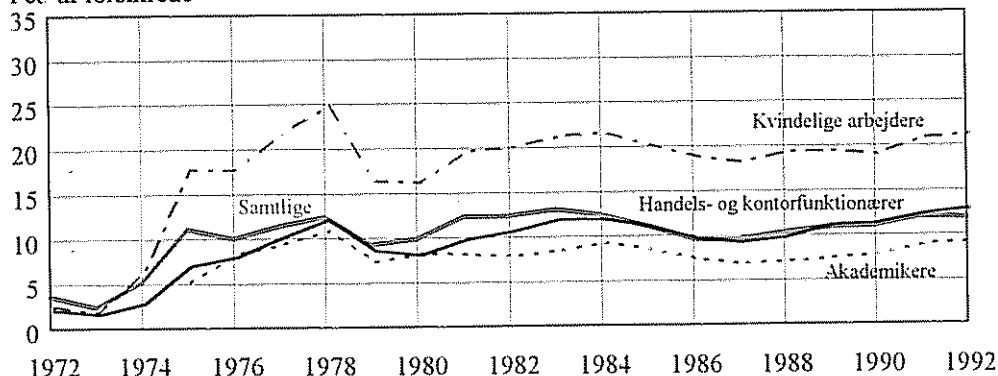
Figur 7.

Forsikrede ledige fordelt på A-kasser

Pct. af forsikrede

Pct. af forsikrede

Høj indkomst lav ledighed

Sammenhæng mellem ledighed og indkomst er søgt belyst i tabel 7. Bortset fra personer med en skattepligtig indkomst under 100.000 - formentlig fortrinvis personer der næppe kan betegnes som værende med i arbejdsstyrken på fuld tid - er der en klar negativ sammenhæng mellem ledighed og indkomst. Tabellen betyder at fx de 267.200 personer med en indkomst mellem 175.000 og 200.00 i gennemsnit har været ledige i 3,4 pct. af

Beskæftigelse og arbejdsløshed

året. Man skal dog her være opmærksom på, at høj ledighed naturligvis i sig selv vil indebære en tendens til lav indkomst. Men selv om man kunne korrigere herfor, er der antagelig fortsat en væsentlig større ledighed for personer i lavtløns-områderne end for personer fra højtøns-områderne. Som allerede nævnt er ledigheden størst for personer med kortvarige beskedne uddannelser og for kvinder.

Tabel 7.

Ledigheden for de 16-66 årige i 1992 fordelt efter skattepligtig indkomst

Skattepligtig indkomst kr	Arbejdsstyrken	Gnsntl. antal ledige	Gnsntl. antal ledige i
	1000 personer	1000 personer	pct. af arbejdsstyrken i den pågældende gruppe
I alt	2 802,3	289,0	10,3
Under 25 000	200,1	30,3	15,2
25 001-50 000	143,9	14,5	10,1
50 001-75 000	210,1	26,5	12,6
75 001-100 000	281,3	48,2	17,1
100 001-125 000	399,3	79,4	19,9
125 001-150 000	436,8	50,7	11,6
150 001-175 000	381,1	20,4	5,4
175 001-200 000	267,2	9,1	3,4
200 001-225 000	166,4	4,3	2,6
225 001-250 000	100,0	2,2	2,2
250 001-275 000	63,4	1,2	1,9
275 001-300 000	42,0	0,7	1,7
Over 300 000	110,8	1,3	1,2

Den aktive og den passive indsats vedrørende de ledige

En femtedel af udgifterne til aktivering

I 1992 udgjorde de direkte offentlige udgifter vedrørende arbejdsløshed 63,1 mia. kr. - jf. tabel 8. Heraf udgjorde udgifterne til aktivering ca. en femtedel. (Administrationsomkostninger o.l. indgår hverken i forbindelse med den aktive eller den passive indsats).

Medregnes personer under aktivering og efterlønsmodtagere til arbejdsløsheden var den samlede »ledighed« næsten 17 pct. i 1991 i stedet for de godt 10 pct. den traditionelt opgjorte ledighed udgjorde. Den lille halve million personer i 1991 (i 1993 givetvis godt en halv million) omfatter alene personer der er, eller for efterlønsmodtagernes vedkommende har været, til rådighed for arbejdsmarkedet. Hertil kommer, at der er godt en kvart million førtidspensionister samt personer under revalidering og bistandshjælpsmodtagere, der ikke er tilmeldt arbejdsformidlingen e.l.

Tabel 8.

Aktive og passive foranstaltninger vedrørende arbejdsløshed

	1990	1991	1992	1990	1991
	mia. kr			1 000 personer (gnsntl.)	
I alt	51,2	58,2	63,1	439,6	486,2
Aktive foranstaltninger	9,7	11,7	12,8	70,0	89,1
Iværksætterydelse	0,5	0,8	0,9	8,0	12,7
Uddannelse med uddannelsesydelse	1,5	1,9	2,3	11,6	14,0
Arbejdstilbud	4,7	5,2	5,5	31,9	34,6
Erhvervsforberedende kurser og inspirationskurser	0,3	0,4	0,2	1,9	2,0
Kommunale ordninger, herunder med ungdomsydelse	2,7	3,5	3,9	16,7	25,8
Passive foranstaltninger	41,5	46,5	50,3	369,6	397,1
Heraf vedr. dagpengeberettigede	35,2	39,2	42,9	322,3	349,7
Arbejdsløshedsdagpenge	25,5	28,9	31,7	224,3 ¹	248,7 ¹
Efterløn	9,7	10,3	11,0	98,0	101,0
Overgangsydelse	.	.	0,2	.	.
Heraf vedr. kontanthjælpsmodtagere ²	6,3	7,3	7,5	47,3 ³	47,4 ³

¹ Forsikrede ledige

² Hjælp til underhold mv. ekskl. ungdomsydelse

³ Ikke-forsikrede ledige

Beskæftigelse og arbejdsløshed

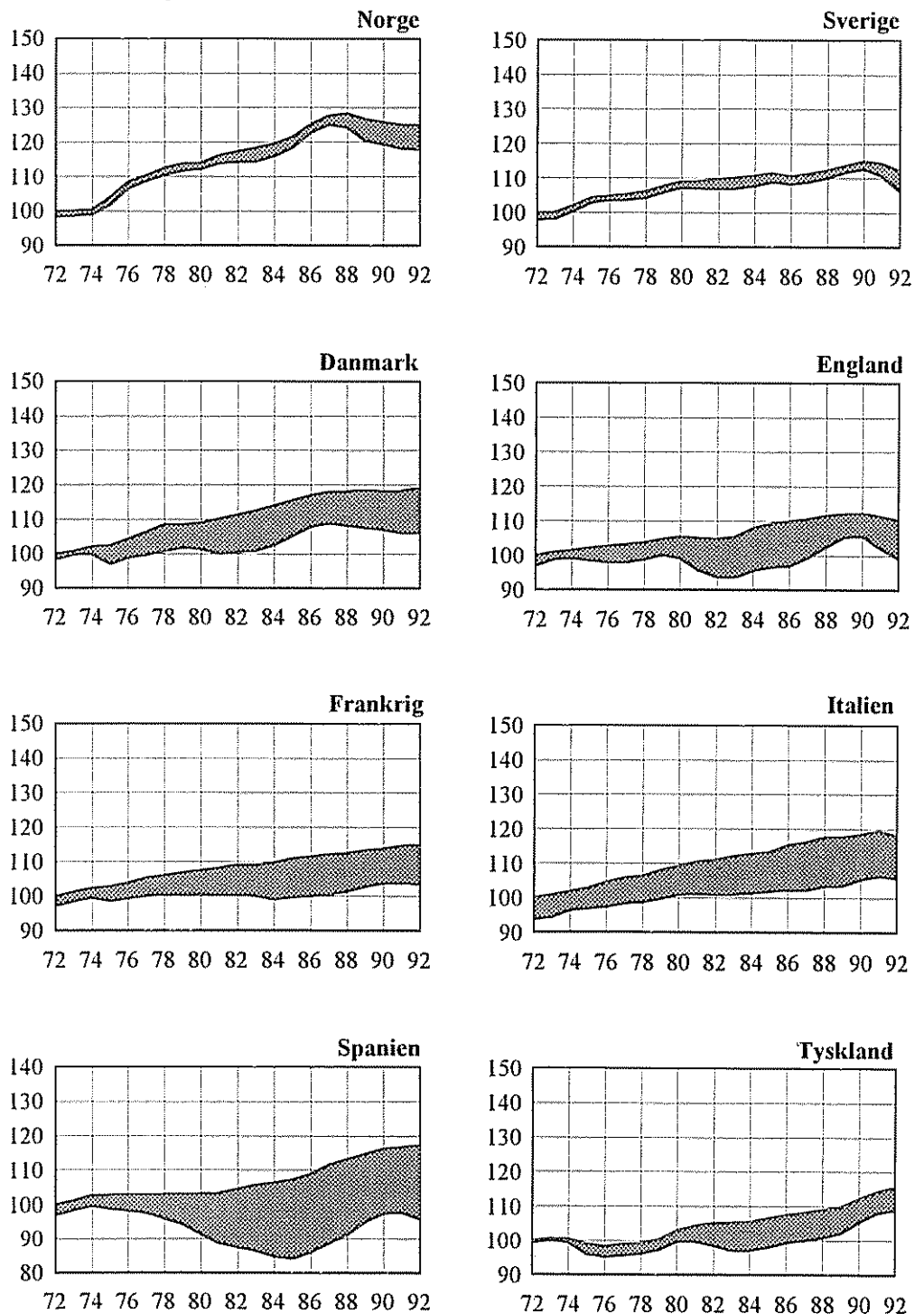
Internationale sammenligninger

I figur 8 er vist, hvorledes arbejdsstyrke, beskæftigelse og ledighed har udviklet sig i en række OECD-lande. Figuren for de enkelte lande svarer - bortset fra at der for sammenlignelighedens skyld anvendes indeks - helt til figur 3. Udviklingen i arbejdsstyrken afhænger som for Danmarks vedkommende i høj grad af udviklingen i erhvervsfrekvenserne. Udviklingen i antallet af personer i de erhvervsaktive aldersgrupper er dog også af betydning. Eksempelvis er denne vækst med til at forklare den betydelige stigning i arbejdsstyrken i USA. Såvel udviklingen i erhvervsfrekvenserne som udviklingen i antallet af personer i de erhvervsaktive aldre er belyst i tabel 9.

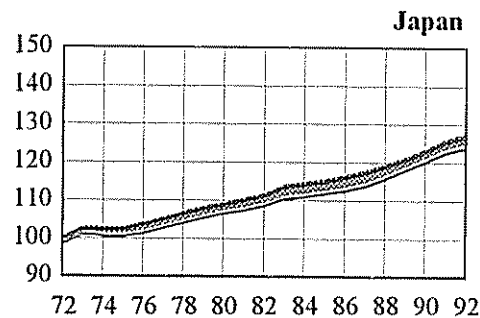
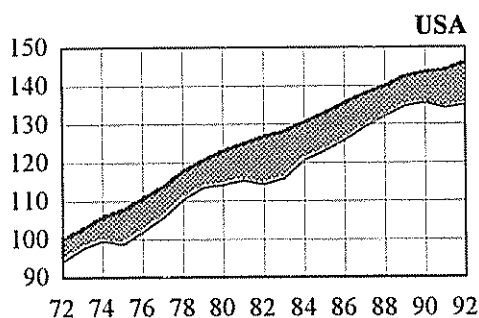
Figur 8.

Udviklingen i arbejdsstyrke, beskæftigelse og ledighed i udvalgte OECD-lande. 1972 = 100

Øverste kurve er arbejdsstyrken, nederste kurve er beskæftigelsen og det skraverede område er arbejdsløsheden.

Beskæftigelse og arbejdsløshed

Tabel 9.

Erhvervsfrekvenser for mænd og kvinder 15-64 år

	1974	1978	1982	1986	1988	1990	1974-90 Samlet befolkning 15-64 år Gnsntl stigning i pct pr år	1990 1000 personer
Erhvervsfrekvens for 15-64 årige								
Norge							0,6	2 746
Mænd	86,7	89,5	87,9	87,3	87,2	84,5		
Kvinder	50,0	60,3	64,3	71,0	72,8	71,2		
Sverige							0,3	5 502
Mænd	88,5	87,7	86,3	84,1	84,4	85,3		
Kvinder	64,9	71,3	75,9	78,3	80,1	81,1		
Danmark							0,4	3 463
Mænd	89,9	91,1	88,0	88,4	89,8	89,6		
Kvinder	63,2	66,3	72,6	76,5	77,6	78,4		
England							0,4	37 502
Mænd	91,8	91,1	89,1	87,7	87,3	86,4		
Kvinder	54,3	56,8	57,1	61,3	63,7	65,1		
Frankrig							0,8	37 381
Mænd	85,1	83,2	79,9	76,3	75,3	75,2		
Kvinder	50,6	53,5	54,7	55,3	55,8	56,6		
Italien							0,7	39 737
Mænd	84,7	82,8	81,4	79,3	78,4	78,1		
Kvinder	34,1	37,6	39,8	42,3	43,7	44,5		
Spanien							1,1	26 060
Mænd	90,8	84,3	81,4	78,3	77,5	76,8		
Kvinder	33,0	32,4	32,5	34,2	39,3	40,9		
Tyskland							0,6	43 947
Mænd	88,5	84,9	83,3	82,5	82,2	80,7		
Kvinder	50,6	49,4	52,9	53,8	55,4	56,6		
USA							1,2	164 571
Mænd	85,4	85,0	84,1	84,4	84,9	85,2		
Kvinder	52,3	57,6	61,3	64,9	66,8	68,1		
Japan							0,9	86 100
Mænd	89,9	89,2	89,1	87,6	87,1	87,8		
Kvinder	52,4	54,2	55,9	57,4	58,4	60,4		

Ingen tæt sammenhæng mellem stigning i arbejdsstyrke og arbejdsløshed

Sammenligner man udviklingen i arbejdsløsheden med udviklingen i arbejdsstyrken er der ikke, som man måske kunne tro, en tæt sammenhæng mellem stigningen i arbejdsstyrken og stigningen i arbejdsløsheden jf. figur 9. Fra 1972 til 1982 var der i alle lande en markant stigning i arbejdsløsheden og en ikke uvæsentlig stigning i arbejdsstyrken. Fra 1982 til 1992 var der ikke generelt tale om nogen klar stigning i ledigheden og stigningen i arbejdsstyrken var ret moderat. Det er imidlertid værd at bemærke, at figur 9 nærmest synes at antyde, at landene med ringe stigning i arbejdsstyrken har haft de største beskæftigelsesproblemer. Ved vurderingen af tallene skal man dog være opmærksom på, at der ofte vil være en tendens til, at færre gør forsøg på at få et job, når arbejdsløsheden er høj, end når den er lav.

Beskæftigelse og arbejdsløshed

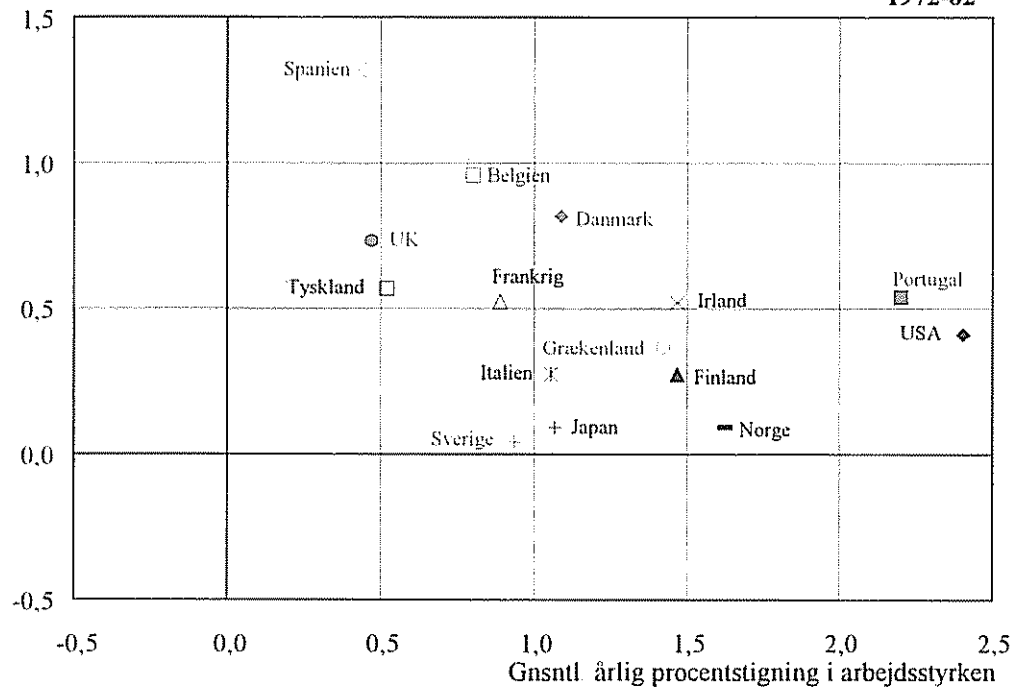
Men ideen om at en stor stigning i arbejdsstyrken forværrer beskæftigelsesforholdene, er det svært at finde belæg for, når man som i figur 9 ser på forholdene gennem hele årtier.

Figur 9.

Sammenligning af udviklingen i arbejdsstyrken og arbejdsløsheden

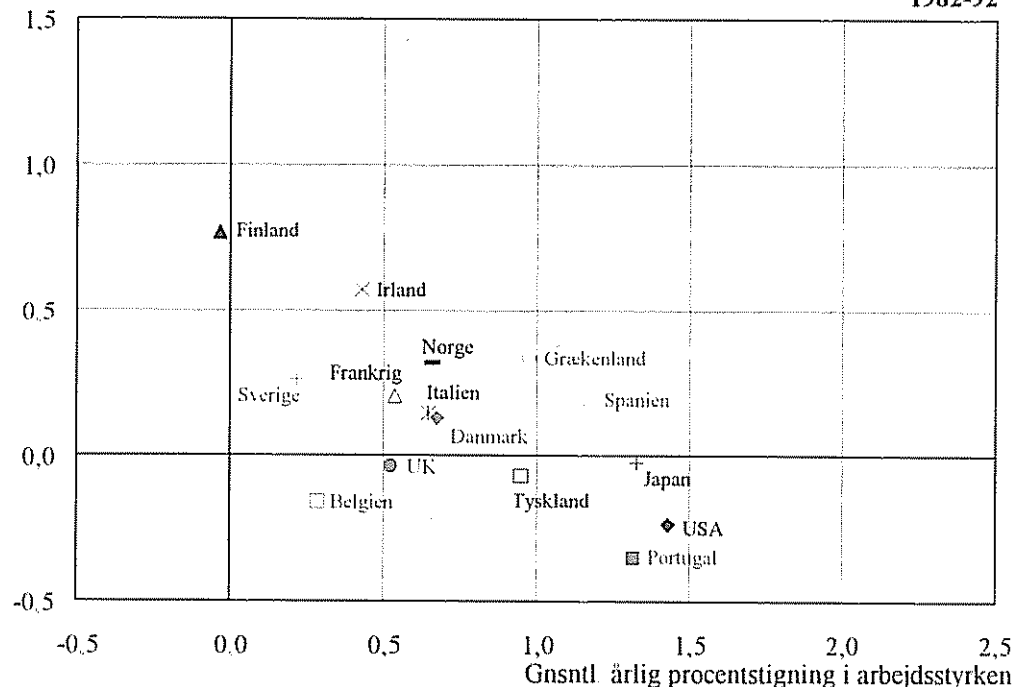
Gsnntl. årlig procentpointsstigning i arbejdsløsheden

1972-82

Gsnntl. årlig procentpointsstigning i arbejdsløsheden

1982-92

Beskæftigelse og arbejdsløshed

Tabel 10 illustrerer afslutningsvis, hvorledes de offentlige udgifter vedrørende arbejdsløse fordeler sig på henholdsvis aktive foranstaltninger (aktivering o.l.) og passive ydelser (arbejdsløshedsdagpenge o.l.).

Som det fremgår af tabellen har Danmark i 1991 anvendt en større procentdel af bruttonationalproduktet til disse formål end de øvrige lande. Andelen der anvendes passivt er også høj i Danmark i forhold til andre lande.

Tabel 10.

Udgifter til arbejdsmarkedspolitik

		Udgifter i pct af BNP I alt	Ydelser Procentvis fordelt		Arbejdsløse i pct af arbejdsstyrken	Arbejdsløse antal personer i millioner
			Aktive	Passive		
Finland	1991	3,4	38	62	7,6	0,2
Norge	1991	2,3	45	55	5,5	0,1
Sverige ¹	1991-92	3,8	55	45	2,7	0,1
Danmark	1991	6,1	23	77	10,4	0,3
Belgien	1990	3,8	28	72	8,7	0,4
Frankrig	1990	2,7	30	70	8,9	2,2
Grækenland	1991	1,2	40	60	8,2	0,3
Holland	1990	3,3	33	67	6,4	0,3
Irland	1991	4,3	34	66	15,8	0,2
Italien	1988	1,5	53	47	12,1	2,9
Portugal	1991	0,8	63	37	4,1	0,2
Spanien	1991	3,5	22	78	16,3	2,5
UK ²	1991-92	1,9	29	71	8,3	2,4
Vesttyskland	1990	2,2	47	53	4,9	1,5
USA ¹	1991-92	0,8	30	70	6,7	8,4
Japan ³	1990-91	0,4	29	71	2,1	1,3

¹ Arbejdsløshedstal er for 1991.

² Ekskl. Nordirland. Arbejdsløshedstal er for 1991.

³ Arbejdsløshedstal er for 1990.

De anvendte data

Udviklingen på det danske arbejdsmarked belyses i en række forskellige statistikker. Frem til og med 1970 var der egentlige folketællinger. Siden da har hovedkilden til oplysninger om befolkningens størrelse, sammensætning, beskæftigelsesforhold mv. været den registerbaserede statistik, der bygger på bearbejdede oplysninger fra Det Centrale Personregister, en række andre registre om beskæftigelse, arbejdsløshed, uddannelse, mv. Fra 1980 har dette system været i stand til årligt at levere detaljerede oplysninger svarende til de gamle folketællinger. Ud over de registerbaserede statistikker findes der stikprøvebaserede arbejdskraftundersøgelser, beskæftigelsesoplysninger i den basale erhvervsstatistik mv.

På grund af forskelle i opgørelsesmetoderne, databrud m.m., er de forskellige statistikker ikke umiddelbart fuldt sammenlignelige. Hvor denne forskel kan gøre det vanskeligt at følge udviklingen i beskæftigelse og arbejdsløshed, er tallene i dette afsnit blevet justeret, så de så vidt muligt svarer til de generelle registerbaserede tal for arbejdsstyrke og beskæftigelse. Beregningen er sket ved hjælp af oplysninger i den makroøkonomiske model ADAM's Databank.

Tallene i tabel 1 er som anført beregnet som ændringer fra primo et år til primo et andet år. Primo betyder her den 1. januar. I de øvrige tabeller betyder primo slutningen af november året før.

De internationale sammenligninger er foretaget ved hjælp af tal fra OECD, der har bearbejdet de nationale tal med henblik på at skabe den størst mulige sammenlignelighed. Også de danske tal er bearbejdet af OECD og er derfor ikke helt sammenlignelige med tallene ovenfor.